

Barnkonsekvensanalys

Detaljplan för Österhagen, Huddinge kommun

**Barnkonsekvensanalys till
detaljplan för Österhagen**

Datum: 2018-04-06

Beställare: Huddinge kommun, Kommunstyrelsens förvaltning

Beställarens representant: Maud Enqvist

Konsult: Norconsult AB

Hantverkargatan 5

112 21 Stockholm

Uppdragsledare: Maria Hjort

Handläggare: Sonja Pettersson, Lii Tiemda

Uppdragsnummer: 105 07 90

Kvalitetsgranskad av Maria Hjort

Bilder och kartor: Norconsult där inget annat anges

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning och syfte	6
Metod	7
Nulägesanalys	8
Dialog	10
Rekommendationer utifrån nuläge & dialog	21
Konsekvensbeskrivning	22
Slutsatser och rekommendationer	29
Referenser	30
Bilagor	31

Sammanfattning

Denna barnkonsekvensanalys har tagits fram som ett av flera underlag till detaljplan för Österhagen i Huddinge kommun. Detaljplanen syftar till att ge förutsättningar för ett nytt bostadsområde med ca 480 bostäder, en förskola, LSS-boende samt äldreboende. På platsen finns idag ett naturområde som barnen på Sjötorpsskolan brukar använda i undervisning och för lek. Skolan angränsar till planområdet i norr.

I arbetet med barnkonsekvensanalysen har ett dialogtillfälle med barn från klass 3 på Sjötorpsskolan genomförts för att inkludera barnens perspektiv på sin omgivning och för att hämta inspiration till utformandet av framtida lekplatser. Dialogen hade två delmoment, en gåtur i skogen där barnen fick berätta om de olika platserna och vad de brukar leka där, och en ritövning där barnen fick rita vad de brukar leka med idag i närheten till sin bostad och vad de skulle vilja leka med i framtiden.

Rapporten innehåller även en analys av planförslagets möjliga konsekvenser för de barn som använder området idag och för de barn som i framtiden kommer att använda området. Den tänkta bebyggelsen innebär att mycket av den skog som är närmast skolan sparas. Vissa av platserna som används för lek och uteklassrum idag kommer dock att påverkas. Sammanfattningsvis skapar den södra delen av planförslaget bäst för förutsättningar för yngre barn, medan den norra delen skapar bättre förutsättningar för skolbarn och tonåringar. Konsekvensanalysen innehåller rekommendationer för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för de barn som påverkas av detaljplanen och för att minimera negativa konsekvenser av genomförandet. Med hänsyn till barnperspektivet skulle planförslaget kunna förbättras ytterligare genom bland annat ökade cykelmöjligheter och större variation på lekytorna.

Inledning och syfte

Entré in i skogen

Skogen

Bakgrund till planuppdraget

Huddinge kommun tar för närvarande fram en detaljplan för Österhagen, som möjliggör en nyexploatering med ca 480 bostäder i randen av befintlig bebyggelse i Skogås. Planen kan tillföra nya mötesplatser och/eller rekreativstråk som kan knyta samman Skogås och Länna. Samtidigt ges förutsättningar att hantera frågan om sluthantering av en före detta deponi. Den tillkommande bostadsbebyggelsen utgörs av flerbostadshus med såväl bostadsrätter som hyresrätter, enbostadshus samt parhus. Planen möjliggör även äldreboende, LSS-boende och en förskola. I norr gränsar planområdet till Sjötorpsskolan.

Syfte med barnkonsekvensanalys

En barnkonsekvensanalys (BKA) enligt Barnombudsmannen är ett verktyg för att omsätta barnkonventionen i handling och synliggöra barnets bästa. Med hjälp av barnkonsekvensanalyser kan lokala och regionala beslutsfattare arbeta systematiskt och vara försäkrade om att ett barnperspektiv finns med i besluten. Syftet är att både på kort och lång sikt förbättra barns och ungas levnadsvillkor.

I den aktuella barnkonsekvensanalysen ingår att studera föreslagen detaljplan för området Österhagen i Huddinge och analysera hur genomförandet av den kan komma att påverka barn. Analysen omfattar även inventering och kartläggning av platsen idag och hur den fungerar för barn.

Huddinge kommun har gjort bedömningen att området används av barn i nuläget och planförslaget kan därför komma att påverka barns möjligheter att använda området efter att planen är utbyggd. De barn som använder området idag kommer att vara äldre när området byggs ut, så det är de generella möjligheterna för barn att vistas i området som påverkas. Planförslaget kommer även att påverka livsmiljön för de barn som i framtiden kommer att bo i det utbyggda området.

Metod

Nulägesanalys

Konsekvenser

Rekommendationer

Barnkonsekvensanalysen består av tre delar: nulägesanalys och dialog, konsekvensbeskrivning, samt rekommendationer. De teman som studerats i analysen har sin utgångspunkt i Huddinge kommuns Metodhandbok för barnkonsekvensanalyser (2016).

Denna rapport beskriver samtliga moment i arbetet med barnkonsekvensanalys, dvs nuläge och dialog som genomfördes under våren 2017 (tidigare redovisat i PM 2017-06-21) samt en analys och beskrivning av planförslagets konsekvenser för barn.

Analysen utgår från aktuellt planförslag, kunskapsunderlag om barns livsmiljöer samt barns egna erfarenheter. Därmed tar analysen upp både barnperspektivet (vuxnas ansvar för barns bästa) samt barns perspektiv (att låta barnen själva komma till tals).

Kunskap om barns perspektiv har inhämtats genom ett dialogtillfälle med barn i Sjötorpsskolan (år 3) med fokus på hur området används idag och vilken typ av lekmöjligheter barnen uppskattar i ett bostadsområde. Delen om områdets användning idag genomfördes som en gåtur och delen om lek i bostadsområdet gick ut på att barnen först fick rita teckningar och sedan berätta.

De två dialogmomenten planerades för att ge barnen olika möjligheter att uttrycka sig genom aktiviteter som kan utgöra ett stöd till berättandet. På så sätt ökar förutsättningarna för att barnen ska kunna delta på ett sätt som passar dem.

Se även avsnittet Genomförande av dialog med Sjötorpsskolan för en beskrivning av dialogmoment, samt bilaga 1 som redogör för dialogens upplägg.

Gåtur med barn

Gåtur är en förekommande metod för utvärdering. Det är en metod som utarbetats i Danmark av Ivor Ambrose under sent 1980-tal och tidig 1990-tal. Gåtur som dialogmetod med barn har använts många gånger i samband med projekt och i forskning om stadsbyggnad (exempelvis Cele 2006; Halvars-Franzén 2007; de Laval 1997, 2014).

Det har visat sig att gåturer med barn ger möjlighet för barnen att uttrycka och demonstrera var de menar och hur de brukar göra. Ibland kan barn tycka att det är svårt att muntligt berätta om sådana erfarenheter och ibland kan vuxna ha svårt att förstå vad barnen beskriver. När gåturen kombineras med frågor ger metoden samtidigt barnen möjlighet att relatera sina svar till detaljer, platser och kroppsliga lekpraktiker. Gåturer ger barn möjlighet att leka fram sina berättelser och visa, istället för att berätta med ord.

Genomförandet av gåturen beskrivs utförligare i kapitlet dialog med barn.

Nulägesanalys

Gång- och cykeltunnel

Gång- och cykelväg

Branten

Befintliga förutsättningar och användning

Planområdet, som är cirka 8 hektar stort, är inte detaljplanlagt och är med enstaka undantag obebyggt. Området utgörs av öppen mark med inslag av träd, där den norra delen kan beskrivas som mer skogslig. I den norra delen går en asfalterad gång- och cykelväg som i öster leder till en gångtunnel under järnvägen.

Gamla Nynäsvägen trafikeras av buss och det finns hållplatser vid Gästgivarvägen, Centralvägen och Stockvägen. Fågelvägen är det cirka 700 m till närmaste hållplats, men verkligt avstånd är längre. Pendeltågstationen i Skogås ligger cirka 1,2 km norr om nordligaste delen av planområdet. I planprogrammet görs bedömningen att SL sannolikt inte kommer att trafikera området med buss i en framtid, då resandeunderlaget är för litet och det inte går att ordna genomkörning förbi området.

Offentlig service saknas i hög grad i Länna där det i nuläget endast finns en förskola, Blåbärsstället. I Skogås ca 1,5 km norr om planområdet finns ett antal skolor och förskolor.

Den närmast belägna grundskolan, Sjötorpsskolan, ligger intill planområdets norra gräns och kommer att omfatta år F-6 från läsåret 2017/2018. Enligt Huddinge kommun kommer det eventuellt att behövas en ny F-3 skola i området. Det framtida kapacitetsbehovet är osäkert, eftersom det är oklart hur många elever som kommer söka sig till nya Engelska skolan som öppnar i Länna höstterminen 2018.

De barn från Sjötorpsskolan som deltog i dialogtillfället berättade att de framförallt använder naturområdet närmast skolan i skolundervisningen eller vid vistelse på fritids. Ibland är de i skogen med vänner och familj för att ta en promenad eller för att plocka bär och svamp. Se avsnittet *Resultat från dialog med Sjötorpsskolan, Gåtur* för en utförligare beskrivning.

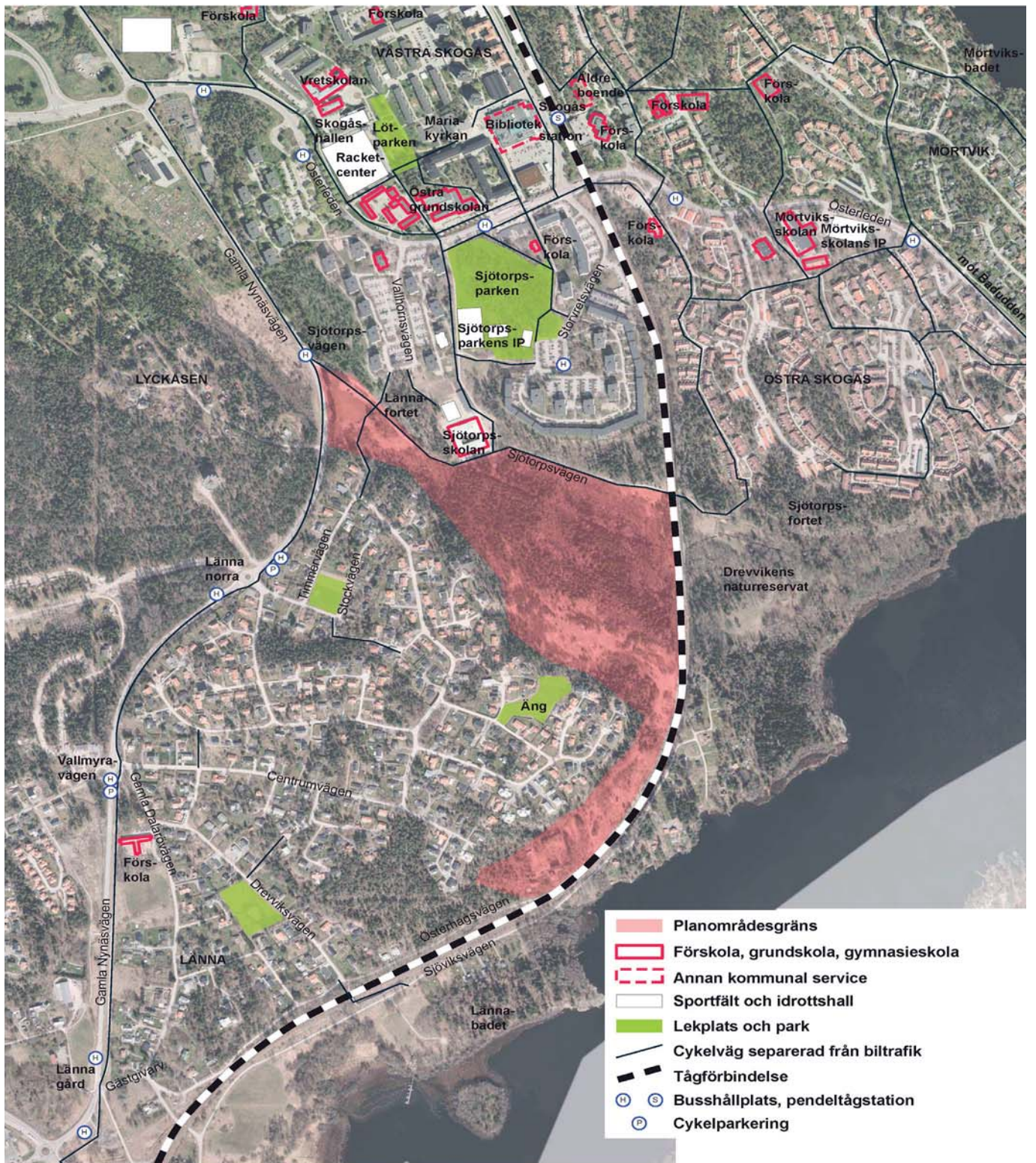
I norra delen av området finns synliga tecken på att området används för graffitimålning.

Pågående planarbete

I programarbetet lyftes bland annat följande frågor att arbeta vidare med i detaljplanen, som kan vara relevanta för barns livsmiljö:

- Området ska vara lättorienterat
- Lätt att ta sig genom området till fots och med cykel
- Nya mötesplatser, ytor för lek och rekreation
- Gena vägar till busshållplatser och Skogås station
- Bullersituation och nödvändiga bulleråtgärder
- Minst en öppen dagvattenlösning

I planuppdraget ingår även att studera vägenslutning till gamla Nynäsvägen. Punkthusen har tillkommit för att öka tryggheten i området.

Karta 2: Översiktskarta med ungefärlig gräns för planområdet

Kartunderlag: Huddinge kommuns webbkarta

Dialog

Sjötorpsskolan

Skogsstig

Genomförande av dialog med Sjötorpsskolan

Ett dialogtillfälle har genomförts med skolbarn från Sjötorpsskolan, för att samla in kunskap om hur barnen brukar leka idag och hur de skulle vilja leka i närheten av deras bostad samt hur barnen använder naturområdet i närheten av skolan. Avsikten har varit att samla in lokal kunskap om hur barnen använder området idag och hämta inspiration till olika typer av lekplatser som skulle kunna skapas i det nya bostadsområdet. Här redogörs för resultatet av dialogen. Se bilaga 1 för ett schemaupplägg för genomförandet av dialogen.

Dialogen genomfördes i maj år 2017 med 19 barn, 13 pojkar och 6 flickor, från klass 3B på Sjötorpsskolan i Skogås. Dialogen tog drygt 1,5 timme och genomfördes av två dialogledare från Norconsult samt en planarkitekt från Huddinge kommun. En lärare från skolan var även med under hela dialogen.

Dialogen genomfördes med två delmoment, varav första delmomentet var en ritövning och den andra delen var en gåtur. Den första delen hölls i barnens klassrum och arnen delades in i fyra grupper med en vuxen i varje grupp som agerade dialogledare. Barnen fick först rita vad de brukar leka med i närheten till deras bostad och sedan vad de skulle vilja leka med i ett framtida bostadsområde. Övningen avslutades med att barnen fick berätta vad de hade ritat för varandra inom smågrupperna.

Det andra delmomentet genomfördes som en gåtur i närliggande naturområde. På gåturen deltog 17 av barnen, 11 pojkar och 6 flickor. Då fick barnen bland annat berätta om vad de brukar göra i området och visa hur de brukar leka på olika platser i naturområdet. Barnen delades upp i två större grupper där de gick tillsammans med antingen en dialogledare och en planarkitekt eller med en dialogledare och en lärare.

Två målpunkter valdes ut i förväg till gåturen, ena målpunkten var inne i skogen längs en gångstig och den andra målpunkten var vid gångtunneln som nås via gång- och cykelvägen Sjötorpsvägen. Målpunkterna valdes med tanke på deras olika karaktärer och för att inbegripa en större del av naturområdet. Ena gruppen gick till målpunkten i skogen och den andra gruppen gick till gångtunneln.

Dialogresultat – Teckning

Lekvanor nära bostaden

Många av barnen berättade att de brukar spela fotboll, basket eller king. Andra typer av bollspel i grupp nämndes också av barnen, bland annat klättring och badminton. Andra typer av roliga aktiviteter i närheten av bostaden var vattenkrig med med ballonger och vattenpistoler, leka med vattenspridare och att hoppa studsmatta. Några av barnen brukar också spela spel på telefonen eller surfplattan, till exempel Pokemon eller PS4. Nå-

Lekplats med graffiti

Stor sten i uteklassrummet

gon tycker om att spela instrument, men berättade att det oftast måste göras inomhus. Någon nämnde också att de tycker om att åka motorcykel, fyrhjuling och cross i närheten av bostaden.

En skillnad mellan hur barnen menar att de leker i skolan jämfört med hemma är att de brukar brottas med syskon hemma, medan de på skolan leker sådant där de behöver vara flera som leker tillsammans, till exempel king och spela fotboll. De berättade också att de leker med sådant som inte finns på bostadsområdet, till exempel klätterställning. På skolan brukar de också prata hemligheter med sina vänner.

När barnen fick rita under dialogen var de uppdelade i fyra grupper med varsin gruppleddare. Enbart en gruppleddare tyckte sig uppmärksamma en skillnad mellan vad tjejer och killar berättade att de brukade leka med. Tjejerna i den gruppen sa sig spela fotboll medan killarna sa att de spelade spel. De övriga

gruppleddarna märkte ingen större skillnad på vilka typer av lek som nämndes av tjejerna eller killarna under teckningen.

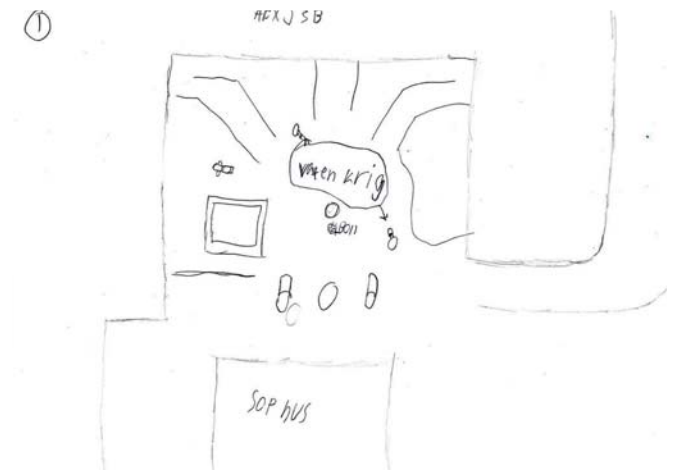
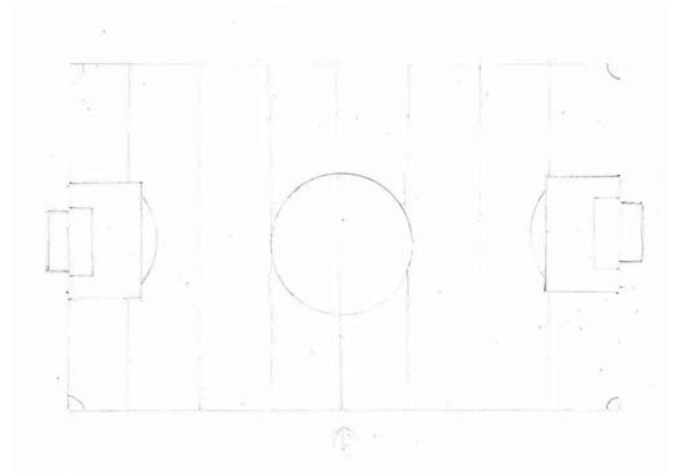
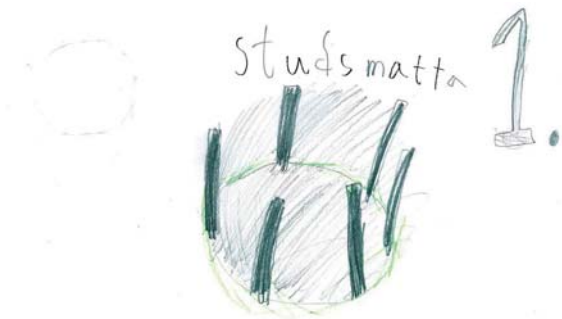
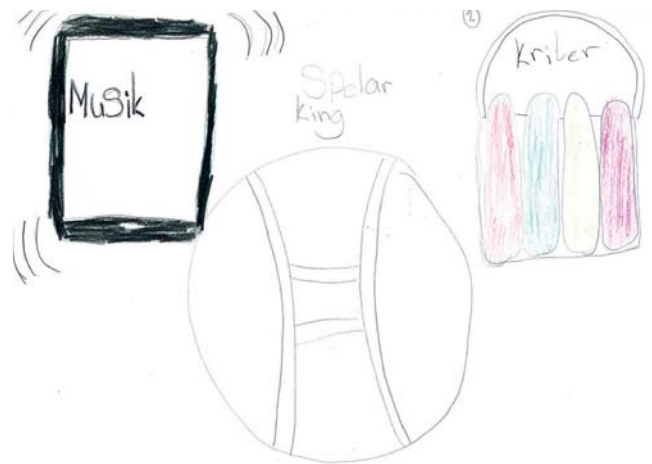
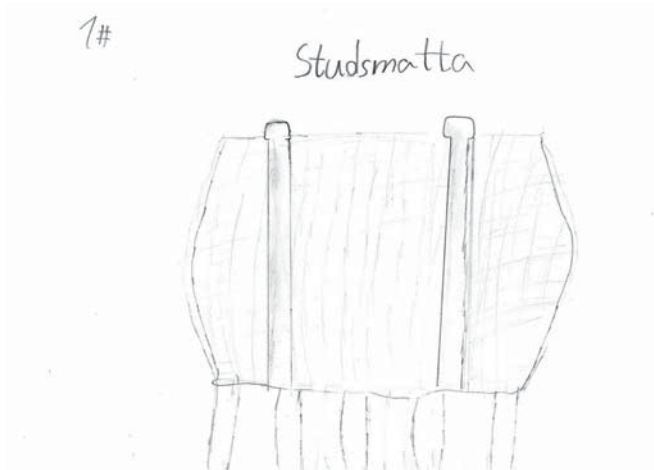
Bland barnen som deltog var det vanligare att bo i lägenhet än i villa. Några barn berättade att de bor hälften av sin tid i villa respektive i lägenhet. De flesta leker med sitt/sina syskon eller kompisar, som kanske också är en granne. Några få berättade att de ofta leker för sig själva. Ingen av dialogledarna uppmärksammade om att vad barnen berättade att de burkar leka med hade någon anknytning till hurvida de bor i villa eller lägenhet, med undantag för att flera av barnen i villa hade tillgång till studs mattor.

Drömllekplats

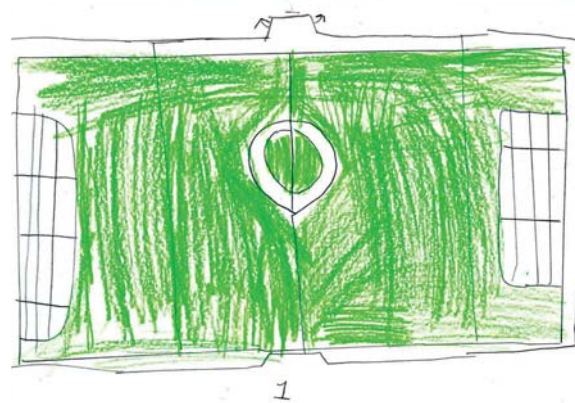
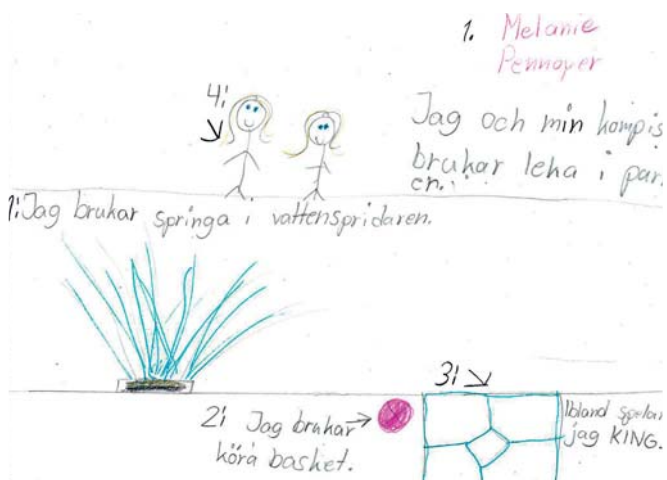
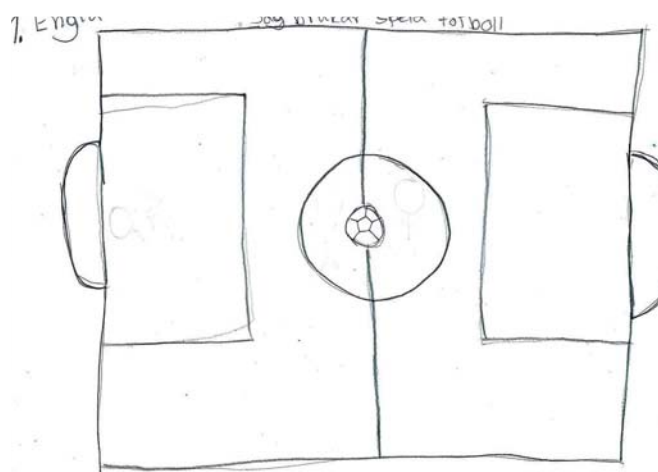
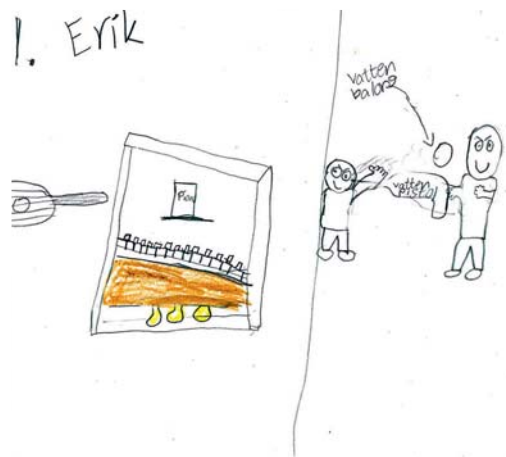
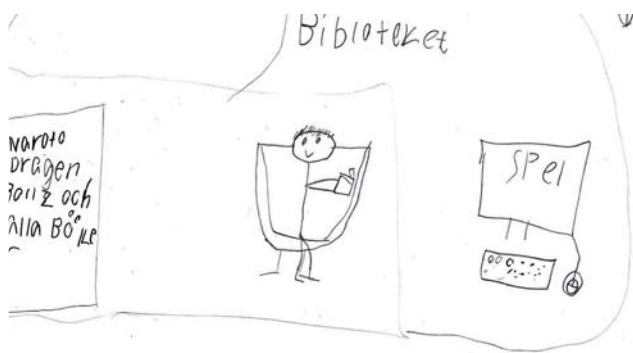
Några av aktiviteterna som barnen beskrev att de ville utföra är sådant man kan göra inomhus. En sådan aktivitet som barnen nämnde är gamingställe eller en arkadhall. Barnen nämnde också att de skulle vilja ha olika typer av rum som de

kunde gå till på rasterna, till exempel ett kuddslott, det vill säga ett rum med många kuddar eller en musikstudio.

Bland aktiviteter som kan göras utomhus nämndes framförallt rutschkanor, både vattenrutschkana och vanlig rutschkana, klätterställningar, luftslott och studs mattor. Några av barnen skulle vilja att det fanns ett större skogsområde i närheten av deras bostad, eller att det anordnades en större lekpark med flera olika lekställningar i deras bostadsområde. Några nämnde olika typer temaparker. Bland annat en parkourpark med cykelramp, en pokémonpark med stora kuddar och robotar, en labyrint med vaktorn, eller trädkojor som är ihopkopplade med hängbroar. Några av barnen skulle vilja ha tillgång till bättre fotbollsplaner, basketplaner eller att en rugbyplan anordnades i närheten till bostaden. Andra lekaktiviteter som barnen skulle vilja ha i närheten till bostaden var pool, gungor och filmvisningar i parken.

Teckningarna ovanför berättar vad barnen brukar leka med i närheten av bostaden idag.

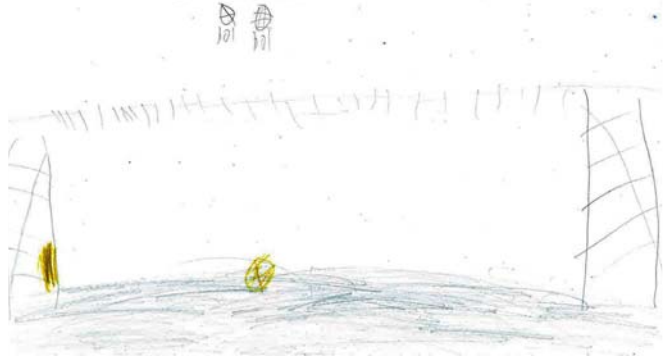

Teckningarna ovanför berättar vad barnen brukar leka med i närheten av bostaden idag.

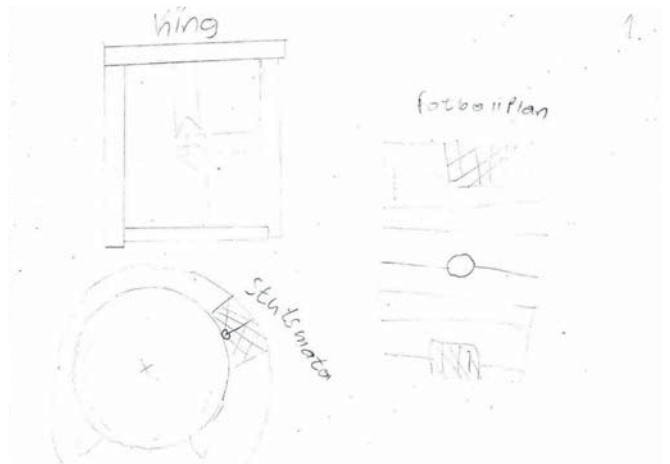
Jag brukar gå ut och spela basket 1.

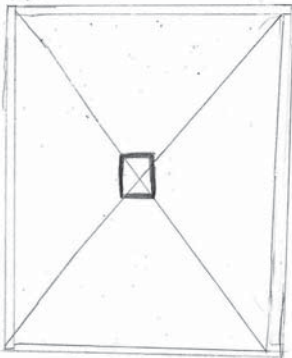
1. 1 1 1 1 0
Fotboll och basket

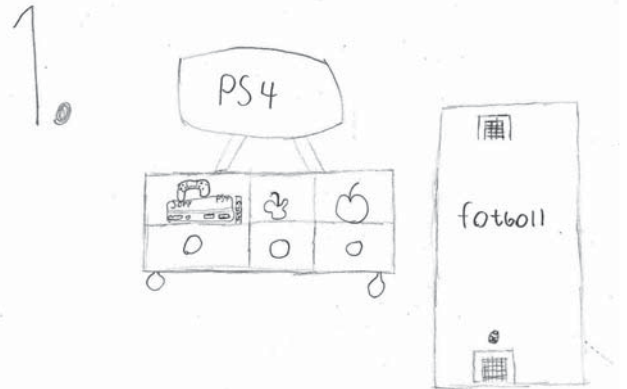
Jag går på skolan till bibliotek efter skolan 1.

Klubbhus

Jag brukar spela fotboll med min lila boll 1.

Teckningarna ovanför berättar vad barnen brukar leka med i närheten av bostaden idag.

2#

TOUCHDOWN

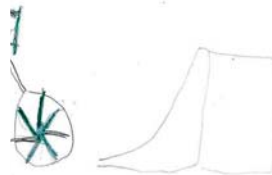

②

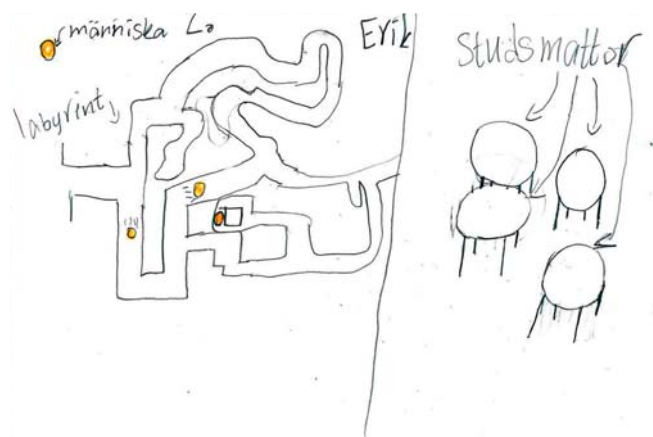
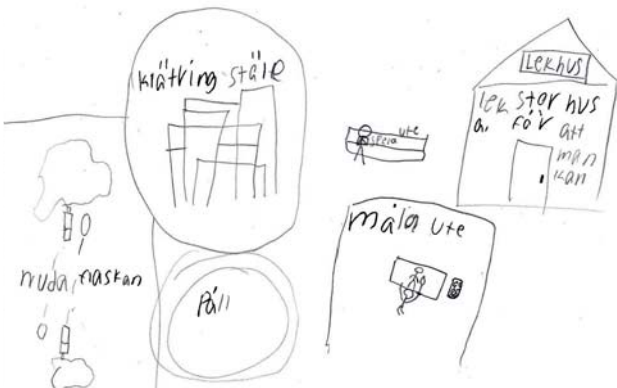
Badar

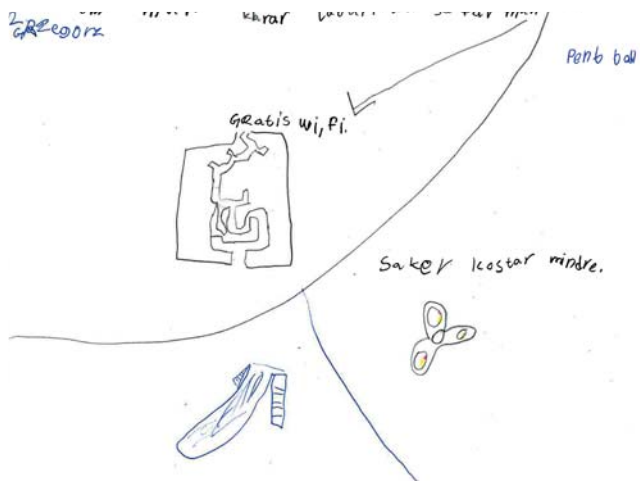
②

(L) Alex 30

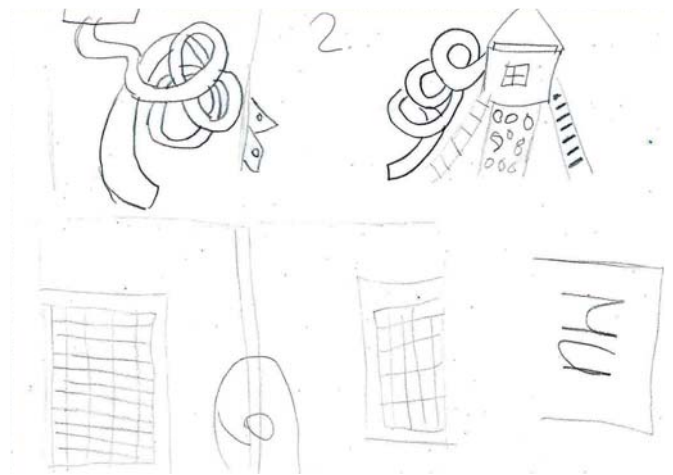
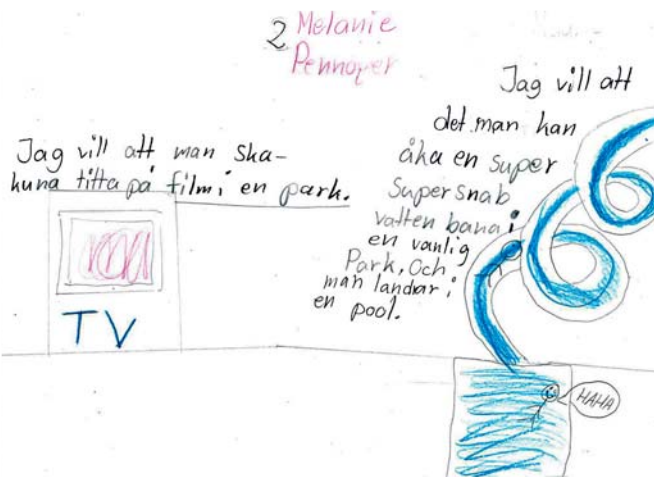
Teckningarna ovanför berättar vad barnen skulle vilja leka med i närheten av bostaden.

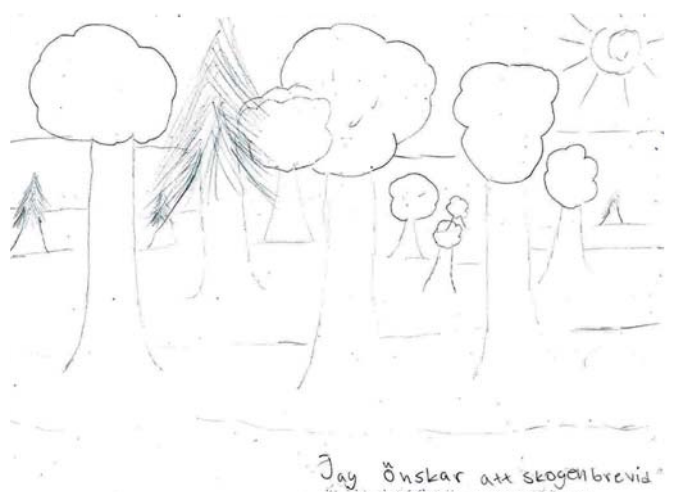
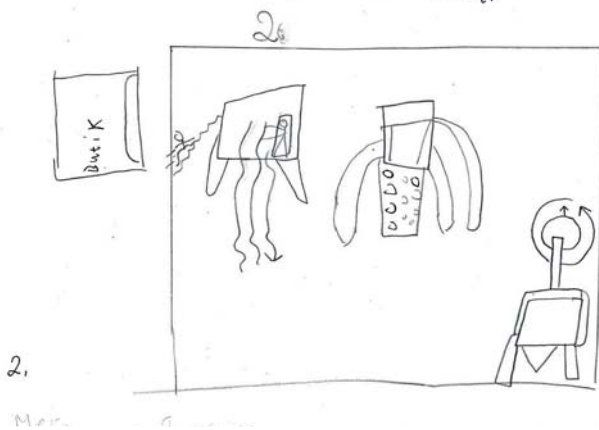
2. en större lekpark
Engla

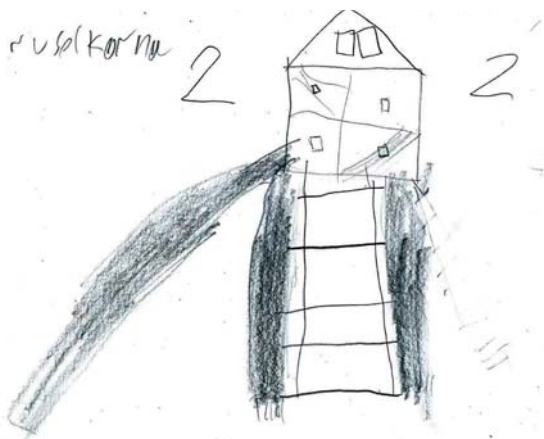
2 Melanie
Pennoyer

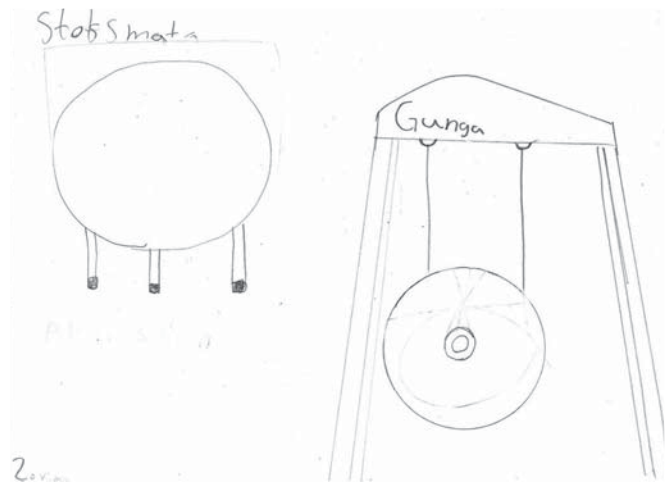
Mer lek saker till gården

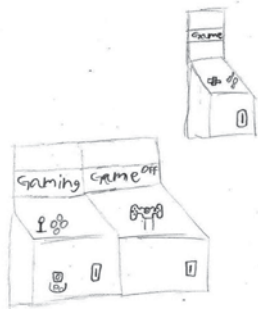
Teckningarna ovanför berättar vad barnen skulle vilja leka med i närheten av bostaden.

Jag vill ha ett ställe där man kan spela med sina vänner!!! (2)

Jag vill att det ska vara ett gaming ställe (2)

Teckningarna ovanför berättar vad barnen skulle vilja leka med i närheten av bostaden.

Brasor i uteklassrummet

Gång- och cykeltunnel under järnvägen

Dialogresultat - Gåtur

Målpunkt skogen

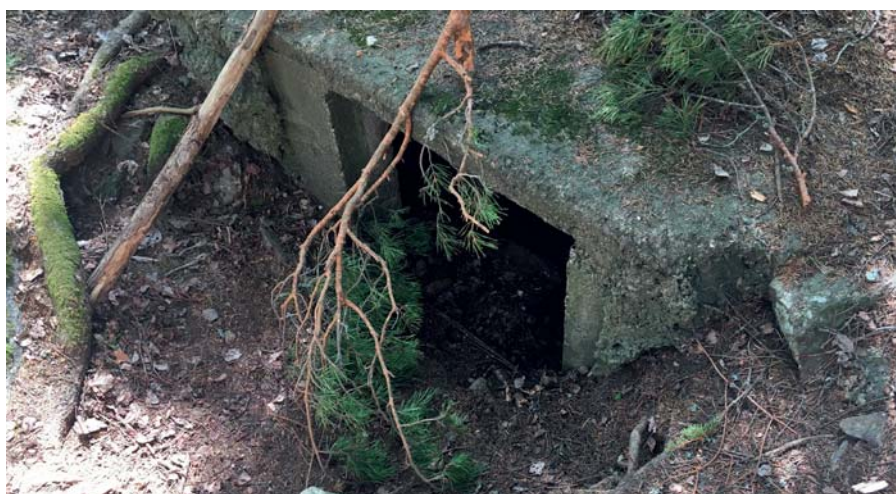
Barnen berättade att de i skolan ibland brukar ha temadagar och lektioner utomhus i skogen. Då har de haft olika stationer på olika ställen i skogen. Bland annat har de lärt sig om järnåldern, haft matematiklektion utomhus samt upplevt olika årstider utomhus i samband med naturorienterande ämnen. Barnen berättade även att de har haft orientering och lärt sig om allemansrätten i skogen. Med fritids har de plockat blåbär och bakat blåbärspaj.

Enligt barnen är de i skogen framförallt i samband med skolundervisningen eller med fritids. Ibland är de i skogen med vänner eller familj för att ta en promenad eller för att plocka bär eller svamp.

När barnen är i skogen med skolan brukar de uppehålla sig inom skogsområdet närmast skolan, någon enstaka gång har något barn

varit djupare in i skogen med familjen för att plocka svamp. De berättade också att de i första klass hade haft sagostund vid en "önskebrunn" som låg utanför den del vi gick i. Något barn brukade gå igenom skogen till och från skolan, men har börjat cykla nu och kan inte längre ta samma väg efter det inte finns någon cykelbana i skogen.

Barnen som sa att de tycker om att vara i skogen, motiverar det med att man kan leka i skogen eller för att det är mysigt att gå där med familjen och prata. De som tycker att det är tråkigt att vara i skogen, sa att de hellre spelar fotboll.

Stenportalen där barnen brukar leka

Målpunkt gångtunneln på Sjötorpsvägen

Barnen berättade att de vanligtvis inte går längs med Sjötorpsvägen för att gå till skolan hemifrån. Något av barnen brukar gå den vägen för att besöka sin släkting som bor på andra sidan järnvägen. Ibland går barnen den vägen till badplatsen på fritiden under sommarhalvåret. Men oftast använder de gång- och cykelvägen i samband med skolundervisning. Barnen berättar att de ibland går till Drevvikens naturreservat med skolan för att grilla.

Några av barnen berättar att de ibland brukar vara i den sluttande delen av skogen, närmast flerbostadsområdet, tillsammans med vänner. Barnen visar en, enligt dem, hemlig plats inne i skogen. Det är en anläggning av stenblock som är en militär lämning, men som barnen kallar för "stenportalen" på grund av dess utseende av en portal. En pojke berättar att han brukar komma till den här platsen tillsammans med kompisar varje gång de

Gångstav i uteklassrummet

är ute och rastar en hund.

För att barnen ska uppehålla sig oftare i skogen eller längs Sjötorpsvägen behöver det tillkomma bänkar enligt barnen. De skulle vilja ha sittbänkar eller underlag som de kan lägga sig på för att sola eller sätta sig ned med kompisar för att spela eller prata. Barnen säger också att det inte vore fel med en glasskiosk i närheten.

Under slutet av gåturen visade barnen en alternativ gångstig som går högt upp på branten. Vi väljer att gå tillbaka till skolan längs den. På vissa ställen måste man passera längs ganska branta klippor. Längs med stigen finns också platta klippblock som barnen brukar vara på under somrarna för att sola.

Karta 3: Gåtur med barn

- Förbestämd rutt för gåturen
- Barnen visade gångstig
- Förbestämd plats för gåturen
- Plats som barn berättade om

Rekommendationer utifrån nuläge & dialog

Momenten nulägesanalys och dialog genomfördes i ett tidigt skede i planprocessen och redovisades i en PM (2017-06-21) tillsammans med rekommendationer till det fortsatta planarbetet. Dessa rekommendationer är framtagna med planprogrammet (Huddinge kommun 2015) och en tidigare illustrationsplan i åtanke (Brunnberg & Forshed, 2017).

- Det bör finnas en variation av lekmöjligheter i anslutning till det planerade bostadsområdet, för att ge möjlighet till olika aktiviteter samt för att erbjuda alternativ för barn i olika åldrar. Fria ytor, bollplaner, anlagda lekplatser och skogsmiljöer bidrar med olika värden och lekmöjligheter.
- Området som används för uteklassrum bör om möjligt inte bebyggas med vare sig bostäder eller anlagd lekplats, eftersom det fyller en funktion för skolan idag och kan även användas för friare naturlek. Det skulle också kunna utgöra en resurs för den planerade förskolan, förutsatt att det finns trafiksäkra gångvägar och att avståndet fungerar för verksamheten.
- En del av naturområdet skulle kunna iordningställas till en mer rekreativ del/mötesplats med bänkar eller andra sittmöjligheter som stora stenar eller stockar, eftersom barnen kommenterade på att det inte finns någonstans att sitta.
- En del av naturområdet skulle också kunna iordningställas som någon slags temalekplats eftersom det var något som efterfrågades av barnen, exempelvis hinderbana eller labyrint. En yta med "gömställen" och kojor/torn kan användas till många sorters lek.
- Anlagda lekplatser bör finnas på flera platser i bostadsområdet och placeras med hänsyn till god ljudmiljö och med möjlighet till både sol och skugga, eftersom barn är känsligare för buller och solens strålning än vuxna.
- Det bör studeras om det kan anläggas en allmän bollplan i bostadsområdet, eftersom det var något som många av barnen både lekte med idag och efterfrågade. Större fria ytor kan också ha andra användningar, exempelvis snöbollskrig på vintern.
- Det vore positivt att studera om det finns möjlighet till lokaler för fritidsaktiviteter/mötesplats inomhus i bostadsområdet, eftersom flera barn föreslog saker som spelhall eller klubbрум.
- Det bör planeras trafikseparerade gång- och cykelvägar mellan bostäderna och skolan. Det är särskilt viktigt för barnen som cyklar, eftersom cykeltrafik i Länna annars planeras i blandtrafik.
- Eftersom den nya vägen är lång och relativt rak enligt illustrationsplanen, bör det studeras hur den kan utformas för att hålla låga hastigheter och på så vis öka tryggheten för barn.
- Det vore positivt om flerbo-stadshuset kunde förläggas närmare infarten till området, dels för att det då är fler som får närmare till busshållplatserna och dels för att biltrafiken då minskar inne i området. Det samma gäller vårdboendet och förskolan då dessa verksamheter genererar trafik både i form av personal-, besökande- och varutransporter.
- En relativt samlad bebyggelse längs vägen som illustrationsplanen visar är positivt för att spara naturområden och på så vis möjliggöra en variation av lekmiljöer för barn.
- Platsen kring den militära lämnningen som barnen tyckte var rolig skulle kunna utvecklas.
- Det bör studeras om dagvattenlösningen inom planområdet kan utformas på ett sätt som gör det möjligt att använda platsen i skolundervisning och för vistelse, till exempel dagvattendamm med sittmöjligheter i närheten. Det är viktigt att platsen också utformas till en säker plats för att barn ska kunna vistas där.

Konsekvensbeskrivning

Punkthus längs huvudgatan. Illustration Joakim Häggström arkitektkontor AB

Konsekvensbeskrivningen redogör för hur utvecklingen av Österhagen kan komma att påverka barn. Karta 4 på sidan 25 illustrerar konsekvenserna som beskrivs i texten.

Bostadsmiljö

Enligt planförslaget har antalet nya bostäder i området ökat till ca 450 bostäder, jämfört med planprogrammets förslag på 140. Planen innefattar både småhus och flerbostadshus. I norra delen av området föreslås punkthus och i den centrala delen lamellhus. I centrala och södra delarna planeras radhus och parhus. 25 av lägenheterna i flerbostadshusen planeras bli hyresrätter.

Det är positivt att planen har blandade bostadstyper, eftersom många närliggande områden har ett ensidigt utbud. En större blandning mellan hyresrätter och bostadsrätter jämfört med förslaget hade dock kunnat bidra med ytterligare positiva effekter.

Det hade varit positivt att i högre utsträckning blanda hyresrätter med bostadsrätter, eftersom barn från familjer med olika socioekonomiska förutsättningar då hade fått möjlighet att växa upp i området.

Punkthusen ligger ganska långt från lekplatserna, framförallt de längst i norr, och där är behovet stort av bostadsnära lekmöjligheter. Lekplatsernas föreslagna placering gör att barnen som har egna trädgårdar och bostadsgårdar får nära även till gemensamma lekplatser, vilket är positivt eftersom det uppmuntrar till möten i boendemiljön. Barnen i punkthusen saknar däremot tillgång till såväl nära lekplats som lekmöjligheter vid bostadsgården, vilket innebär att de har sämre förutsättningar jämfört med barn i andra delar av planområdet (se även sid 23).

Den lekplats som ligger närmast punkthusen är belägen vid Stock-

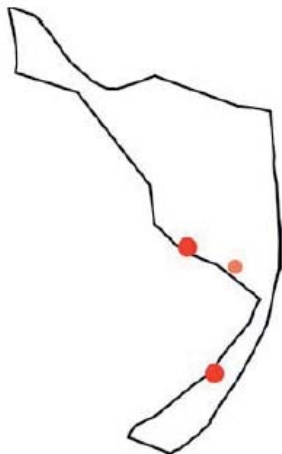
vägen/Timmervägen i Länna, cirka 400 m utanför planområdet.

De två nordligaste punkthusen pekas ut som mer bullerutsatta enligt bullerutredningen (ÅF 2018). Det blir därför viktigt att ta hänsyn till den samlade ljudmiljön i området när lämpliga platser för bostadsnära lek studeras vidare.

Flera av de "drömllekplatser" som barnen beskrev i dialogen fokuserar på inomhuslek, en fråga som inte omfattas av planprocessen.

Förskola och skola

I planområdet föreslås en förskola med 85–100 platser, vilket bedöms tillräckligt för att möta behovet av förskoleplatser enligt Huddinge kommun. Förskolegårdens storlek blir 3000–3500 m², lite beroende på hur den 4500 m² gårdsytan fördelas mellan äldreboendet och förskolan. Vid 100 platser uppnås inte Boverkets rekommendation om 40 m² friyta per barn (Boverket 2015), oavsett storlek

Karta över tänkta lekplatser samt förskolegård
Bild: Huddinge kommun

inom planförslaget spanns för förskolegård.

Huddinge kommun saknar riktlinjer för storlek på friyta per barn, men planförslaget innebär minst 30 m² friyta per barn. Det är positivt att gårdens storlek är minst 3000 m², eftersom forskning visar att en barngrupp kan få svårt att utveckla lek och socialt samspel på ett sätt som tillgodoser deras behov på en mindre yta än så, oavsett antal barn (Mårtensson et al 2009, i Boverket 2015).

Det är viktigt att skolfrågan bevakas vidare i fortsatt planprocess, då det eventuellt kan finnas behov av ny grundskola (se sid 8).

Utemiljö och lekmöjligheter

Två lekplatser föreslås på parkmark i planområdet, en mer centralt i området och en i den södra delen. Dock saknar den centrala lekplatsen egenskapsbestämmande lek i det studerade utkastet till plankarta.

Sektion för äldreboende och förskola. Bild: Huddinge kommun

Det framgår inte av underlaget om de två föreslagna lekplatserna klassas som närområdeslekplats eller områdeslekplats enligt kommunens lekplatsprogram (Huddinge kommun 2013). Det vore positivt om lekplatsen med en central placering i planområdet utformades som en områdeslekplats, eftersom den då innehåller större variation av lekmöjligheter och riktar sig till barn i åldrarna 1–10 år. En närområdeslekplats riktar sig däremot till yngre barn (ca 1–6 år).

Vid dialogen nämnde flera av barnen att de ville ha nära till en större lekplats med olika slags lekställningar eller till en temalekplats. En områdeslekplats skulle därför skapa bättre förutsättningar för att möta barnens önskemål.

En områdeslekplats bör vara tillräckligt stor för att rymma många barn samtidigt, och med sin placering nära förskolan skulle det skapa goda förutsättningar för att förskolan ska kunna göra utflykter

dit. Yngre skolbarn som också ingår i målgruppen för områdeslekplatsen använder troligtvis lekplatsen utanför skoltid, vilket skapar goda förutsättningar för effektivt utnyttjande över tid.

Lekplatserna är viktiga både för barnen i det nya området och för barnen i intilliggande områden, eftersom detaljplanen beskriver att det är brist på områden för lek i närheten.

Enligt planförslaget hänvisas barn som vill leka på större ytor till en äng utanför planområdet, som är ganska liten och med höjdskillnader. Sjötorpsskolans skolgård norr om planområdet är en utemiljö med asfalterade ytor som kan användas av barn utanför skoltid.

En större, plan yta inom planområdet hade varit ett positivt komplement för barnens fysiska aktivitet. Det hade gett ytterligare alternativ för utelek och kan användas på flera sätt, exempelvis som bollplan

Illustration över den föreslagna torgytan. Bild: Huddinge kommun

eller till snöbollskrig på vintern. Vid dialogen uttryckte flera av barnen att de ville ägna sig åt bollekar nära bostaden. Det hade också ökat tillgången på vistelseytor som riktar sig till skolbarn, eftersom närområdeslekplatser och bostadsnära lek på gårdar riktar sig till yngre barn. Närmaste plana ytor finns vid ängen utanför de centrala delarna av planområdet samt vid Sjötorpsparken, cirka 800 m från den föreslagna centrala lekplatsen.

Utöver de föreslagna lekplatserna på parkmark kommer förskolans gård vara tillgänglig för allmänheten utanför verksamhetens öppettider. Överlag innebär planförslaget goda lekmöjligheter, framförallt för yngre barn och i de centrala och södra delarna av planområdet. Vid punkthusen saknas bostadsnära lek för yngre barn, en aspekt som förvärras av att dessa hus har långt till gemensamma lekplatser (se även sid 22). Punkthusen har däremot nära till såväl kuperad skog som Sjötorpsskolans skolgård, utemil-

jöer som riktar sig till något äldre barn.

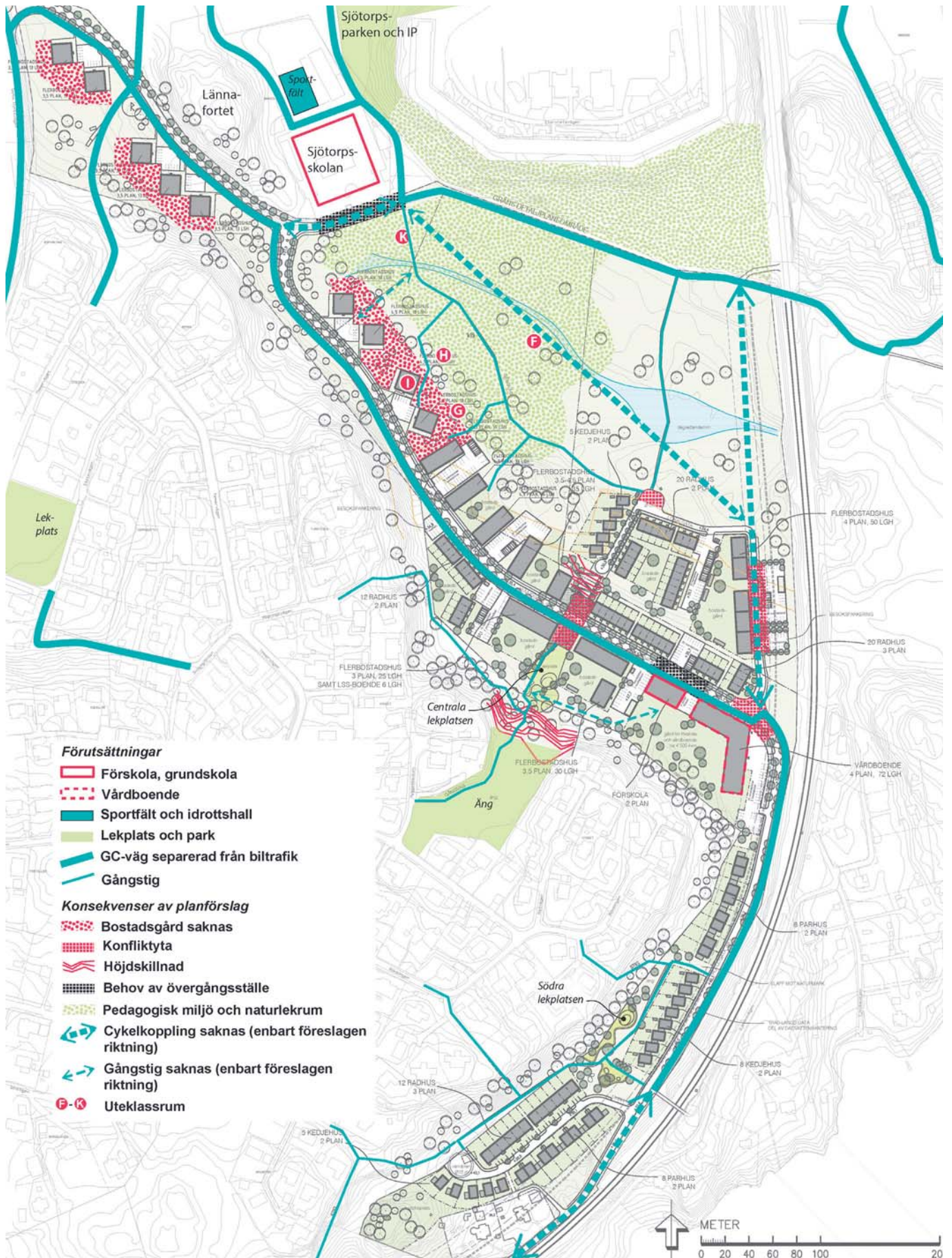
Stora delar av naturområdet i norra delen av planområdet ska bevaras och en ny dagvattendamm planeras mitt i området. Detta kan vara positivt för barnen på Sjötorpsskolan, eftersom dammen kan användas i undervisningen. Det är viktigt att denna gestaltas på ett säkert och barnvänligt sätt och utrustas med exempelvis sittmöjligheter med tanke på undervisning utomhus. De södra delarna av området som skolan idag använder som uteklassrum riskerar att försvinna då den nya bebyggelsen kommer väldigt nära inpå. Detta gäller främst de uteklassrum som benämns som G, H och I (se karta 4). Uteklassrum F och K ligger utanför området som ska bebyggas och bevaras enligt nuvarande förslag.

Forskning (Kylin 2004, Björklid 2009) visar att barn ser på sin utemiljö annorlunda än vuxna, och det är viktigt med platser som för bar-

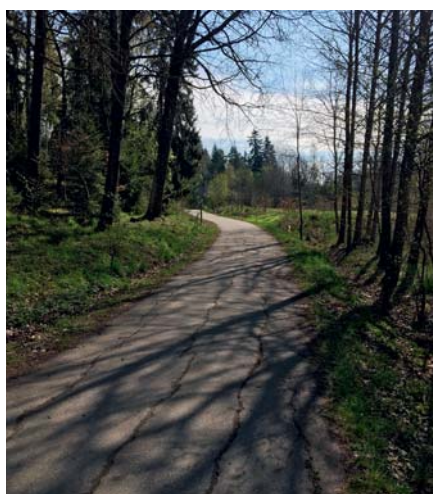
nen har stark karaktär och egenhet, vilka kan vara svåra att upptäcka då vuxna fokuserar mer på lekplatser och ordnade utemiljöer. Kojor är väldigt viktiga för barnen och beskrivs som hemliga och samtidigt sociala (Kylin 2004). Det är därför viktigt att bevara många av de speciella rummen i skogen och att låta naturen finnas på sina egna villkor nära barnens hem för att öka möjligheten att dessa karaktärsgivande platser och att kojmaterial finns nära.

Ur detta perspektiv är det positivt att gestaltungsprogrammet föreslår att man ska låta naturen gå nära bostäderna. Exempel på speciella platser är även stenportalen som barnen visade under gåturen. Uteklassrummen är också karaktärsgivande platser.

Vid dialogen önskade barnen att det kunde skapas en temaplats i skogen, exempelvis med kojor eller hinderbanor, vilket hade varit positivt komplettera med i planför-

Karta 4: Konsekvenser av planförslaget (Kartunderlag: Illustrationsplan, Equator arkitekter)

Gång och cykelväg genom planområdet

slaget. Barnen önskade även fler sittplatser för vila i anslutning till skogen, så det är positivt att sittplatser föreslås i gestaltningsprogrammet.

Det är positivt att planförslaget och gestaltningsprogrammet föreslår bostadsgårdar med sociala rum för utevistelse. Äldre barn och tonåringar söker sig ofta till skyddade utemiljöer då de behöver en trygg plats dit de kan dra sig undan vuxnas blickar. Tonårstiden är en period då man söker social distans från föräldrar och bygger upp starka sociala nätverk med jämnåriga. Bostadsgårdarnas utemiljöer kan hjälpa ungdomar att få tillgång till denna plats nära sin hemmiljö.

Barns mobilitet

Forskning visar att barnens rörelsefrihet har minskat drastiskt de senaste hundra åren (se Björklid 2009). Tim Gill, brittisk författare och barnrättsaktivist, visar att barn endast får röra sig 300 meter

från hemmet idag till skillnad från 1920-talet då barnen fick röra sig uppåt en mil själva (se Boverket 2015). Förändringen beror på ökade biltrafiken, bristen på säkra vägar och en ökande oro bland föräldrar. Detta gör att planeringen behöver fokusera på gestaltning av närmiljö och trafiksäkerhet för att föräldrar ska våga släppa iväg sina barn.

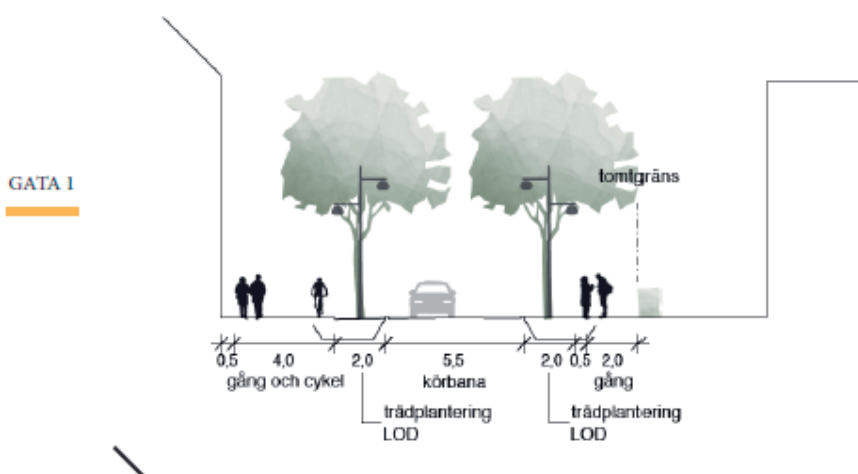
Det är positivt att många av flerbostadshusen har placerats nära infarten till området eftersom det minskar trafiken längre in i området och fler får närmare till busshållplatserna. Det är särskilt viktigt med goda möjligheter till kollektivtrafik och cykelnät för tonåringar. Denna grupp rör sig mycket utomhus och förväntas kunna transportera sig själva till skola, fritidsaktiviteter och kompisar.

Stor rörelsefrihet hjälper ungdomar att tidigare lära sig att anpassa sig och dela det offentliga rummet (Aretun 2009), få tillgång till ett mer varierat socialt sammanhang och

kan hjälpa de ungdomar som utsätts för mobbing och trakasserier att röra sig bort från sin bostadsmiljö.

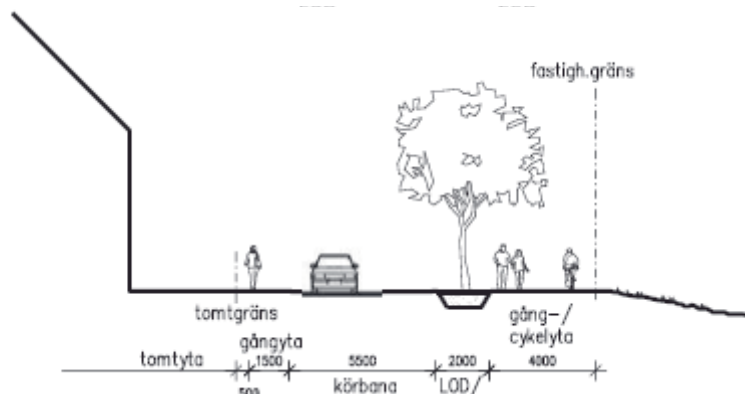
Vissa delar av planområdet har långa avstånd till närmaste kollektivtrafik. Det kan innebära negativ påverkan för äldre barns rörelsefrihet, eftersom de kan bli beroende av skjuts och föräldrars biltillgång. Positivt är att det planeras goda cykelmöjligheter till hållplats Sjötorpsvägen. Här vore det bra med väderskyddad cykelparkering. Vid hållplats Länna norra finns cykelparkering, men med anledning av höjdskillnader planeras ingen cykelväg mellan planområdets mittersta del och hållplats Länna norra.

I planen finns två gångvägar genom skogen och tillhörande stigar som kopplar samman gångvägen med flerbostadshusen i mitten av planområdet. Det skapar möjligheter för barnen att ta en gen skolväg till fots, vilket kan upplevas roligare och intressantare än bilvägen för

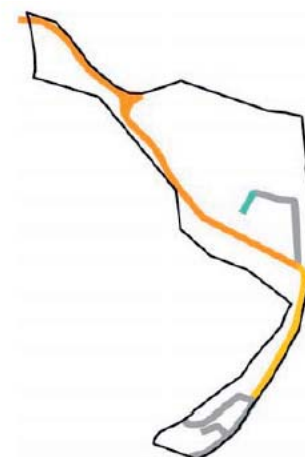

Gatusektion huvudgata/gata 1. Bild: Huddinge kommun

GATA 2

Gatusektion gata 2. Bild: Huddinge kommun

Gator i planområdet. Bild: Huddinge kommun

många barn. Ett mer utvecklat nät av vägar som är cykelvänliga skulle vara positivt. Vid dialogen med skolan beskrev ett av barnen hur hen brukade gå genom skogen till skolan förut, men har slutat ta den vägen då det saknas cykelväg där. Gångvägarna genom skogen utgår i nuvarande gestaltning från en vändplats vid bostadsområdet, en utgångspunkt som kan uppfattas som en omväg för många och som dessutom kan upplevas otrygg då t ex sopbilen ska vända här.

Om de barn som bor nära vändplatsen vill cykla till skolan måste de ta en omväg runt hela kvarteret ner till cykelvägen och dessutom passera en parkeringsplats. Det vore därför bra att göra skogsvägen cykelvänlig och dessutom studera om kopplingen till gatunätet kan lösas annorlunda, för att undvika mötet vid vändplatsen.

Gestaltningen av gång- och cykelvägar genom skogen är viktigt för att barn i alla åldrar ska känna sig

trygga att färdas längs med vägen. speciellt för tonåringar då de rör sig mycket ute på gång- och cykelvägar på kvällar och nätter. För att öka känslan av trygghet är det viktigt att hålla vägar upplysta och fria från stora buskar och sly. Detta kan stå i konflikt med djurlivet i området och bör studeras ytterligare.

Centralt i planområdet kantas huvudgatan av bebyggelse på bägge sidor, vilket innebär ett större behov av att korsas gatan här. Tvärståket vid torget pekas ut som en korsningspunkt, och här är gestaltning och trafiksäkerhet viktiga aspekter att arbeta vidare med. Det är även viktigt att studera behov av ytterligare platser att korsas gatan och lämpliga platser för det. Förskolan är en målpunkt för barn där det kommer finnas behov av att korsas gatan utan att det upplevs som onödiga omvägar.

I de södra delarna av planområdet utformas en stor del av gatan enligt sektion för gata 2 (se bild ovan). Det

innebär att barnen behöver korsa körfältet för bil för att komma till gång- och cykelvägen från huset. Annan utformning är dock inte möjlig med anledning av backande bilar från kedjehusen. När gata 1 övergår till gata 2 byter cykelbanan sida och här är det viktigt att korsningen utformas trafiksäkert med god sikt (se även karta 4 på sid 25).

I de delar av planområdet som har gatutyp 3 och 4 hänvisas cykel till körfält i blandtrafik.

Gångstigar kopplar ihop södra delarna av planområdet med befintlig bebyggelse, vilket är positivt för barns mobilitet.

Höjdskillnader inom planområdet innebär utmaningar vid tillgänglighetsanpassning, exempelvis mellan torget och bostadsområdet norr om det. I det fallet finns också en alternativ väg via huvudgatan och lokalgata, även om det innebär en omväg. Mellan den centrala lekplatsen och ången

utanför planområdet visar illustrationsplanen en gångväg med trappor. Eftersom de alternativa vägarna i gatunätet innebär långa omvägar, behöver trappan kompletteras med ramper/hiss.

Hälsa och säkerhet

Barn är extra känsliga för bullerstörningar jämfört med vuxna, eftersom barns utveckling och inläring förutsätter att de kan koncentrera sig och kommunicera utan störningar. Lek är viktig en del av barns kontinuerliga utveckling och inläring (Göteborgs stad 2011). Det blir därför viktigt att ta hänsyn till den samlade ljudmiljön i området vid planering av gemensamma lekplatser och gårdar.

De två nordligaste punkthusen samt de sydligaste radhusen/parhusen pekats ut som mer bullerutsatta enligt bullerutredningen (ÅF 2018, se även sid 22). Eftersom det vore positivt att komplettera med bostadsnära lek vid punkthusen bör lekytors placering studeras vid de punkthus som har en bättre ljudmiljö. Det är då viktigt att de utformas så att de är välkommande för barn i samtliga punkthus.

Delar av parken i södra delen av planområdet ligger nära de bullerutsatta radhusen/parhusen, särskilt vid berghällen som pekats ut

som utsiktsplats i gestaltningsprogrammet. Eftersom bullerutredningen fokuserar på bostädernas uteplatser går det inte att utläsa nivåerna vid parken. Om lekplatsen placeras bakom kedjehusen enligt illustrationsplanen bör det skapa en bättre ljudmiljö, men det blir viktigt att ta hänsyn till ljudmiljön vid fortsatt utformning av parken och lekplatsen.

Det studerade utkastet till plankarta anger egenskapsbestämningen lek för hela parkytan, vilket innebär att planen inte säkerställer att lekplatsen placeras bakom kedjehusen. Däremot är det inte särskilt troligt att lekplatsen skulle placeras vid berghällen.

Vägen genom området har en ganska rak sträckning vilket kan öka hastigheten på trafiken. Det hade varit bättre att låta den slingra sig ytterligare fram för att öka säkerheten för barn. Både förskolan och äldreboende kommer att ligga centralt i området och riskerar därför att öka trafiken på huvudgatan från personal, besökande och varu-transport, jämfört med en placering i den norra delen. Samtidigt finns fördelar med central placering av förskolan, eftersom fler inom planområdet samt i Länna får nära till förskolan. Vid nuvarande placering bedöms det också finnas goda

förutsättningar att skapa en god ljudmiljö vid förskolegården.

I planområdets norra del förlängs Sjötorpsvägen vid Sjötorpsskolan. Här blir det viktigt att studera trafik-säkerheten, då barns skolväg korsar Sjötorpsvägen.

Denna analys har inte studerat de barnkonsekvenser och hälsoeffekter som uppstår vid utveckling av bostadsbebyggelse på en f.d. deponi. Saneringen förutsätts genomföras enligt saneringsplan godkänd av kommunen och resultera i att naturvårdsverkets generella riktvärden för känslig markanvändning uppnås.

Hälsoperspektivet inkluderar även folkhälsa och förebyggande hälsa. Planområdet skapar förutsättningar för att barn ska kunna leva ett aktivt liv, men förutsättningarna skulle kunna förbättras ytterligare genom ökade cykelmöjligheter och ytterligare lekytor som nämnts i ovanstående analys.

Slutsatser och rekommendationer

Konsekvensanalysen belyser framförallt i vilken mån planförslaget möjliggör lekmiljöer för olika åldrar samt hur gång- och cykelvänligt förslaget är. Sammanfattningsvis skapar den södra delen av planförslaget bäst förutsättningar för yngre barn, medan den norra delen skapar bättre förutsättningar för skolbarn och tonåringar.

Förslaget skapar förutsättningar för en god livsmiljö för barn, men skulle kunna förbättras ytterligare genom bland annat ökade cykelmöjligheter och större variation på lekytorna. Nedan följer rekommendationer för det fortsatta planarbetet och dess genomförande.

- Gårdar vid punkthus: Tydliggör bostadsnära lek för yngre barn i gestaltungsprogram. Beakta ljudmiljön.
- Centrala lekplatsen: Bör få egenskapsbestämmelse lek på plankarta. Bör utformas som områdeslekplats för att rikta sig till större åldersspann och möta fler av önskemålen som barnen uttryckte i dialogen.
- Skapa möjligheter för naturlek för att rikta sig till bredare åldersgrupper av barn och möta fler av önskemålen som uttryckte i dialogen. Det skulle även vara positivt med en plan yta för lek inom planområdet, om möjligt.
- Skapa möjligheter för både gång- och cykelväg genom skogen.
- Gångvägar genom skogen bör inte ansluta till vändplats. Alternativa lösningar bör studeras.
- Skapa säkra, väderskyddade cykelparkeringar vid hållplats Sjötorpsvägen (utanför planområdet).
- Avsätt om möjligt 3500 m² till förskolegården, särskilt om antalet barn ligger i den högre delen av spannet.
- Bevara uteklassrum F och K vid gestaltning av dagvattenparken.
- Studera om uteklassrum G och H går att bevara under byggarbetet. Skolan kanske inte kommer att använda dem i samma utsträckning då de är belägna nära punkthusen, men de skulle kunna bidra till intressanta platser för bostadsnära lek.

Referenser

Underlag till analysen

Brunnberg & Forshed (2017). *Illustrationsplan Österhagen, Länna*. 2017-04-13.

Dialog med barn i åk 3 på Sjötorpsskolan, 2017-05-24

Equator (2018). *Illustrationsplan Österhagen*. 2018-02-19.

Huddinge kommun (2013). *Lekplatsprogram*.

Huddinge kommun (2015). *Program för Österhagen*. Diariennr SBN 2008-23

Huddinge kommun (2016). *Metodhandbok för barnkonsekvensanalyser*. Antagen 2016-08-09, rev 2016-09-20

Huddinge kommun (2018). *Detaljplan för bostäder, förskola och äldreboende i Österhagen inom Skogås/Länna*. Samrådshandling. Diariennr KS 2015/2547

- Plankarta med bestämmelser 2018-02-27

- PM 2018-02-16

- Gestaltungsprogram, utkast 2018-02-09

ÅF (2018). *Österhagen, Huddinge. Bullerutredning för detaljplan - bostäder*. 2018-03-02.

Platsbesök, 2017-05-18

Litteraturlista

Aretun, Åsa (2009) *Ungdomars utsattshet i bostadsområden - trygghetsprinciper för fysisk planering*, Linköping university interdisciplinary studies No.11

Boverket (2015). *Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö*. Karlskrona: Boverket

Björklid, Pia (2009). *Forskning om barn och trafik*. Digital resurs, tillgänglig via Trafikverkets hemsida: https://www.trafikverket.se/contentassets/6ea0704deb6d4711b259b88a1d3bf127/forskning_om_barn_och_trafik_pia_bjorklids_forskningssammanstallning.pdf [Hämtad 2018-03-14]

Cele, Sofia (2006). *Communicating place: methods for understanding children's experience of place*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.

Eliasson, Tina (2010). *Att bli tagen på allvar: Exempel på barns och ungas inflytande*. Göteborg: Göteborgs Stad/Tryggare Mänskligare Göteborg

Göteborgs stad (2011). *Barnkonsekvensanalys - barn och unga i fokus 1.0*

Halvars-Franzén, Bodil (2007). *Platsens kopplingar*. Locus, 4, 26-36.

Kylin, Maria (2004) *Från koja till plan - om barnperspektiv på utemiljön i planeringssammanhang*. Doktorsavhandling. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet

de Laval, Suzanne (2014). *Gåturet: metod för dialog och analys*. Stockholm: Svensk byggtjänst.

de Laval, Suzanne, (1997). *Planerare och boende i dialog: metoder för utvärdering*. Stockholm: Tekniska högskolan

Bilagor

Bilaga 1) Upplägg till dialog med Sjötorpsskolan 2017-05-24

12:30-13:15 Vi samlas i klassrummet

5 min: Kort presentation om detaljplan och varför vi har dialog med barnen. Vi delar upp oss i fyra grupper (ca 6 barn i varje).

10 min: Teckning 1. Barnen ritar vad/hur de brukar leka nära hemmet. Be dem skriva kort vid sidan.

10 min: Teckning 2. Barnen ritar vad/hur de skulle vilja leka (inspiration till nytt bostadsområde)

15-20 min: Barnen får berätta om sina teckningar.

Hjälppfrågor till diskussion om teckningarna:

Teckning 1

- Vilka olika saker är det roligt att leka med nära bostaden?
- Bor du i lägenhetshus, villa eller radhus?
- Med vem leker du? (Syskon, grannar, kompis på besök?)
- Leker ni annorlunda där än t ex på skolgården?
- Reflektion: Verkar det skilja sig åt mellan flickor och pojkar?

Teckning 2:

- Vad skulle ni vilja leka med nära bostaden? Varför då?
- Kan man leka där även på sommar/vinter/regn/sol?

(Poängtera att det är för inspiration till ett kommande bostadsområde, vi kan inte föreslå ändringar där de bor).

Material:

- Papper, pennor – finns på skolan
- Färdiga anteckningsblad med hjälpfrågor till diskussionen

13:15 (senast) Vi går iväg ut i naturen, uppdelat i två grupper med ca 12 barn och två vuxna i varje.

Grupp 1 går via plats 7 och stannar till vid plats 3 i skogen. Vi diskuterar det vi passerat och om de brukar leka där vi står.

Grupp 2 går mot plats 10 och 13 vid gångtunnel på Sjötorpsvägen. Vi diskuterar det vi passerat och om de brukar leka där vi står.

Hjälppfrågor under promenadens gång:

- Säg till om ni brukar leka i närheten av där vi går
- Brukar ni gå här?

Hjälppfrågor vid platserna:

- Brukar ni gå här? (Repetera och anteckna vad ni sagt på promenaden dit.)
- Brukar ni leka någonstans där vi gått förbi, eller här i närheten?
- När då? Med skolan eller fritids? På fritiden, då med kompisar eller med familjen?
- Vilken typ av lek?
- Reflektion: Verkar det skilja sig åt mellan flickor och pojkar?

Material:

- Karta över rutten och markeringar
- Färdiga anteckningsblad med hjälpfrågor till platserna och enklare karta för att markera platser som barnen pratar om på vägen

13:50 Vi går tillbaka mot skolan

14:00 SLUT

Bilaga 2) Platsbesök 2017-05-18

Bilaga 3) Dialogresultat - gåtur 2017-05-24

←- - - - -> Förbestämd rutt för gåturen

←- - - - -> Barnen visade gångstig

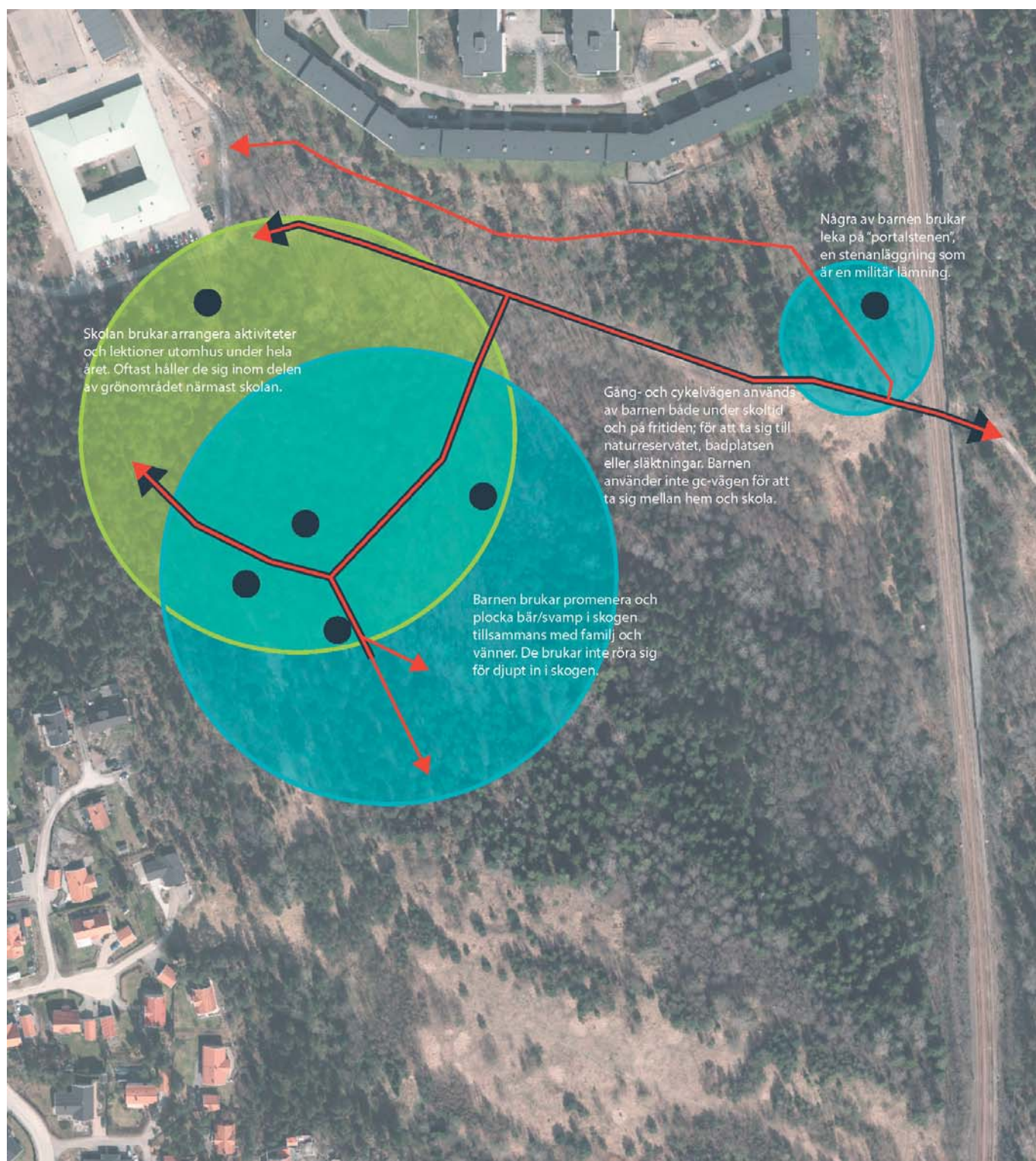

Förbestämd plats för gåturen

Plats som barn berättade om

Bilaga 4) Analys av dialogen

— GC-väg/gångstig som barnen använder under skoltid

— GC-väg/gångstig som barnen använder på fritiden

"Uteklassrum", ungefärligt område barnen använder i skolan

Ungefärligt område barnen använder på fritiden

Plats som barn berättade om

Norconsult

www.norconsult.se

